

Učiteljski Glas

— Glasilo „Saveza dalmatinskih učitelja“ —

Vlasnik i izdavaatelj:
„Savez dalmatinskih učitelja“

Urednik:
Dinko Sirovica

Izlazi na 15. svakoga mjeseca. Zapada 4 K na godinu. Učiteljski pripravnici i pripravnice dobivaju ga za pol cijene. Pretplata se šalje D. Domiću, učitelju i blagajniku „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Spljetu, a članci i dopisi uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju.

Za naše udruženje.

Što ne može da postigne pojedinac, to mogu postići udruge. Ovo načelo vrijedi za sve kaste i slojeve pučanstva, pak naravno i za nas pučke nastavnike.

U posljednje doba kao da nas je već počela prožimati ova istina. Stari naš nehaj tanča sve više, da ustupi mjesta radu, nastojanju, a prama prilikama i odlučnoj borbi za naša ljudska i stališna prava. Odlučna naša volja, koju je naš „Savez“ muževno zagovarao, već je djelomično postigla, za čim je išla, ide i za čim će morat ići sve dotle, dok potpuno ne pobijedimo, dok ne postignemo sve ono, što nam temeljni zakon o našim berivima jamči, to jest: „učitelj mora imati toliku platu, da može pristojno živjeti i svoju porodicu prama mjesnim okolnostima uzdržavati“.

Hoćemo li moći izvojtiti ovo, ako budemo nemarni prama našem „Savezu“? Nikako! Dosadašnja ona naša nekakva ravnodušnost spram „Saveza“ treba da prestane, a da je zamijeni marno nastojanje, kako ćemo naš „Savez“ podići, osnažiti, zajamčiti mu pravi opstanak, pružajući mu moralne, a i materijalne potpore. Rađeći ovako, kako tko bolje može i zna, raditi ćemo samo za svoje dobro, za koje smo se na žalost do sada nešto posve malo zauzimali.

Za ovo pruža nam se lijepa prigoda. Naš „Savez“ držati će ovih jesenskih praznika opću skupštinu, na koju imaju pravo pristupiti svi učitelji i učiteljice, pa bili članovi „Saveza“ ili ne i to savjetujućim glasom. S toga nijedan član „Saveza“ ne smije izostati, a tako isto ne bi smio nijedan učitelj, pak ni učiteljica. Toga dana u što većem broju nagjimo se u mjestu, gdje skupština bude urečena, i tim podajmo vidljivi pečat našoj čvrstoj volji, da se udružimo i ure-

dimo, ulijmo duha i volje u one, koje ćemo odabrati, kojim ćemo predati brigu za naše interese, za našu bolju budućnost. Ovim činom dokazati ćemo najbolje kako je neosnovana ona tvrdnja, da je naše pitanje skinuto sa dnevnog reda, sada, kada nam po staroj metodi dobaciše i opet nešto krupniju mrvu. Učiteljsko pitanje nije skinuto s dnevnog reda, već je stopro stavljeno na dnevni red.

Naše su potrebe velike, pak je nemoguće, da ih možemo pokriti su ono desetak-petnaest kruna poviška. Nijedan čovjek, koji ljubi svoju porodicu ne radi za sebe, već za nju. Ako ovo mora da vrijedi za sve ljude, to osobito vrijedi za nas pučke nastavnike. Mi svi, izim posve rijetke iznimke, nemamo po smrti što da ostavimo svojoj djeci, nego li ono mirovine. A kakova je ta dan danas? Žalosna i nikakova, da žalosnija biti ne može. Kao što nepravda ljudska goni za života pučkog nastavnika, tako se ista i po smrti osvećuje na porodu njegovu. Kad i ne bi bili po srijedi interesi ekonomske naravi, koji nas siluju na bratsko udruženje za izvoštenje naših prava, bili bi dovoljni za to već i sami moralni razlozi. Učiteljski stališ dan danas kod nas žalost malo je cijenjen.

Još mnogi inteligentni tobože ljudi drže posve malo do učiteljstva. Danas još opstoje nekakve privilegirane kaste. Je li se ovdje ondje pružio slučaj da se učitelj istakne, eto ti odmah prezira, eto ti mržnje. A za što sve to? Za to, braćo, jer ovi ljudi drže i misle, da smo mi stari školnici, kao što bijahu negdašnji zvonari, remete i t. d. Da sve ovo prestane, potrebno nam je naše glasilo, potrebna nam je organizacija, „Savez“, koji će zagovarati zborom i tvorom naša prava, i to sve do podpune pobjede. Naši

dosadašnji neuspjesi potekli su svi iz toga, što se još nijesmo svi uhvatili u jedno kolo, što još ne držimo svi za jedan štap. Vrijeme je, da to svi što prije učinimo. Zaboravimo osobnosti, političke i stranačke zadjevice, te svi složno prionimo marnim radom oko ostvarenja naših težnja, a u tome ćemo uspjeti, budemo li se svi kô jedan čovjek upisali kao članovi „Saveza“ i marljivo podupirali naše glasilo. Budemo li radili, biti će nam dobro, budemo li stali kô do sada prekriženih ruku, biti će nam zlo i naopako.

V. B.

POSILIJE POTVRDE

Učiteljstvo ne mora niti smije zahvaljivati, kô što to već neki besvjesnici rade, već mora izraziti svoje negodovanje povišku, kojim mu zaslijepiše oči. Učiteljstvo složno mora zahtijevati povišak prama realnim potrebama života, prama trudu, što ulaže, dok uteše ljude iz grabovih panja. — S toga mu se hoće uzajamnosti i sloge — hoće mu se organizacije! —

Naravski, radilo se je najviše o tome, da se preinače plate i da se učiteljstvo izjednači; ali se danas u stvari učinilo protivno, jer tog izjednačivanja ne vidimo.

I ako spadam među mlagje sile, mimoići ću mnogo toga, što bi se i mene ticalo i u pogled poviška, petogodišnjice i službovine: mnogo se obetavalo, a malo dalo; dapače se okrnjilo i od službovine.

Neosporno je, da je starijim učiteljima učinjena nepravica, ali ni mlagjima — recimo srednjima — nije bolje nego li starijima.

Kako stariji, tako i srednji — izloženi su mnogim domaćim obiteljskim neprilikama, kao što i neprilikama ozbiljnijeg rada i odgovornosti jer zreli, muževni, a na žalost i starci. Rekoh na žalost, jer bi radosniji bili, da su služili u kojoj drugoj i ako prostijoj karijeri!

Zašto, dakle, zahvaljivati, zašto se kome ulagivati? — Što nam se suvišno dalo? — Mislim, a i svaki će razborit, da nijesu ni prebijenu paru, prama onome što se zasluživalo, i što pravom zaslužujemo; u tomu se je sa predloženom zakonskom osnovom mnogo pogriješilo.

Kad se je toliko tužakalo, pitalo, kucalo, da se preinače nekomi § zak. 29/12 1871. o pravnim odnošajima pučkih i gragjanskih učitelja, zašto nije bilo u tome dosljednosti, pa svaku staviti u pretres na rešet, pak na sito!

U prvom redu trebalo je apsolutno zahtijevati preinaku §. 56 car. zak. od 14/5 1869. na način, da se, iza položena ispita osposobljenja, broje petogodišnje doplate od dana nastupa u prevremenu službu; pak iza položena ispita, da se i ona prevremena služba ubroji u mirovinu!

Ako su učitelji služili 3—4 godine bez osposobljenja, zar nijesu radili, kao i oni osposobljeni, a moguće i više dok su dobili povoljnu popratnicu za pripust na ispite, da dobiju ono jadne svjedodžbe, za koju su potrošili od 150—200 K i 3—4 godine služili kao naknadni pričuvnici!

Ovo je najveća nepravica ne samo za naše, već za sve učiteljstvo diljem cijele monarhije. Ovakim se ustanovama vraćamo na stari zakon općinskih činovnika, koji su muke služili 20—30 godina, i — promjenom novog upraviteljstva — na polje, prosi!

Današnjim se zakonom kod svih činovničića i poslužnika, pak žandara i financijera, broji u mirovinu i ona jedna vojnička služba, koju je za nevolju izvršio. Nama učiteljima, rek bi, i od stalne će se službe okrnjivati, i bacat će nas u naknadnu pričuvu. Pa koja baš razlika između osposobljena i neosposobljena učitelja? — neka se dokaže! — Smatra li se, da bi se smanjio broj osposobljenih — ne! — jer bi se to dalo ograničiti na neko vrijeme; a dosta je to kad se izričito kaže: *Iza položena ispita!*

S druge strane nedosljedna je osnova, što se ni najmanje ne govori o uredjenju učiteljske mirovine. Dakako: ovu su osnovu sastavili, regbi, oni, koji su preživjeli 20—30 god. službe, i time srećom bili lišeni neprilike smrti ili slučajnog umirovljenja s nesposobnosti. — Nego, je li zbilja opravdan zaključak, ako su stariji toliko preživjeli, da moraju i mlagji.

Ako se učitelji umirove prvo 10 god. stalne službe — što je rijetkost — primaju nagradu. Kad bi služili 3 god. prevremeno, a 9 god. stalno — što je ukupno 12 god. — u slučaju smrti, udova i siročad nemaju prava na mirovinu, da li na nagradu po § 46. zak. 29/12 1871. Mogu biti i rijetki slučajevi, ali zahtjevi su skroz opravdani!

Je li dakle pravica, da učitelj služivši prevr. i stalno 12 g. nema prava na mirovinu, a služivši 10 stalno više? prevremeno, bilo 13, 14, 15 itd. eto, samo po § 47. istoga zakona pripada udovici i siročadi $\frac{1}{3}$, a sa potporom jedva $\frac{1}{2}$ zadnje uživane plaće, po § 50. istoga zakona, a po današnjem tobož preinačenom, može li udova i siročad preživjeti?

Moguće da bijednika zateče smrt i u 1. ili 2. god. stalne službe, ako ostavi udovu i djecu, treba da prose! — Ovo je krasno i čovjekoljubno, na što treba osobitu pažnju svraćati! — Predbaci li se, da je malo ovakovih učitelja, odgovor je odmah tu: pa da bi ih bilo i dva sama, može li se i za ove učiniti tako grozna iznimka?

Zašto se nije nastojalo, da se preinače ovi zakonski paragrafi odnosno na *udove* i *siročad* onih učitelja, koji još nijesu dovršili 10 god. službe, u slučaju smrti, da se udova i siročad primjerno opskrbe, a isključiti slučaj svakog drugog hinjenog umirovljenja. Zahtjeva li pravica, da se udova i siročad takova učitelja izlaže neprilikama i da prosi!

15
77
30.000

17. 4 = 48
+ 1
49.4 =
18.600

Za što smo dakle živi? — Zašto i za koga radimo? Hoćemo li već jednom prestati misliti na zvanje i apostolat, na dužnosti, koje nam se svakovrsnim naredbama nameću, a prihvatiti se principa: Kakva plata, takva i radnja i obratno, kakva radnja takva i plata — pa — dosta svakog drugog prigovora sa bilo koje strane.

Ustrajnost, nepopustljivost — danas jo nama učiteljima od prijekne nužde. Svi se moramo uhvatiti jedne same ideje — *ideje složnog i uzajamnog rada za naš opstanak.*

N. S. J.

Obradba estetično-etičnih štiva u pučkoj školi.

Piše N. Ljubidrag.

3. Pripovijedanje učenikovo.

Od učenika zahtijevamo, da nam pripovjedu, što su od nas čuli, ili što su sami pročitali, da se uvjerimo da li su oni to razumjeli. Ali nije to jedina svrba učenikovu pripovijedanju; jer ima druga ne manje značajna, a ta je, da se učenici pripovijedajući naviknu svoje misli bistro i lijepo izrazivati. S toga nam je nastojati, da djeca što više pripovijedaju, a mi da ih ispravljamo, gdje je potreba. No i ovdje se valja čuvati česta upadanja, jer to ne samo, da ozlovoljuje učenika, već i neki strah u njemu pobugjuje, te mu se čini, da što god ima reći, nije dobro. Pustimo, da se dijete, što no riječ, odmakne od kraja, te da u svakoj prirodi okuša dokle mu snaga dopire. Tako će u njemu jačati svijest pouzdanja u svoje sile, ono će se uzgajati za tešku životnu borbu, što ga bez sumnje čeka u budućnosti, i gdje mora da bude satrven svak, ako ne umije, da se osovi na svoje noge.

Najbolje je pustiti učenika da govori, a ispraviti ga, kada dovrši. Ako dijete ne zna samo da ispravi pogrešku, pozove se koji od njegovih drugova da to učini, a učitelj popravlja jedino onda, kada djeca ne znadu da pogriješeno poprave, jer uvijek vrijedi ona: što učenici mogu sami da doznaju, suvišno je, da im učitelj kazuje. Ovakvo se priučaju ne samo, da misle svojom glavom, već se među njima pobugjuje i plemenito natjecanje, a neprisiljena pažnja stvara u tim časovima blagu i vedru školsku atmosferu, koja odsijeva u živahnim dječjim očima, u glasu i u svim njihovim kretanjama.

Mnogo puta nestrpljivost učiteljeva i govornost kriva je, što učenici ne mogu nikako doći do riječi, ili ih se prekida prije nego li su i treći dio kazali od onoga, što su bili pitani. Istom, što je učenik otvorio usta, kod prve pogreške biva uhvaćen, i strašna oluja valja da prohuji preko njegove glave, ili, što je gore, bude izrugan. Ili učitelj u svojoj nestrpljivosti ne može da čeka, dok učenik rečenicu do kraja izgovori; sam će bolje i ljepše. Ovakove nestrpljive i govornost učitelje pravo je umoliti, da se svladaju, te promisle, kako značajno polje jezične izobrazbe ostavljaju neobragjeno i kako je jednostrana njihova pouka u jeziku. (Ambros).

Dogodi se, da učenik zapne u pripovijedanju, a ovo zapinjanje biva gdje zbog stvarnog neznanja, ali kadgod, i ne rijetko, i za to, što se učenik ne umije, da izrazi; nema riječi, rekli bi. U oba slučaja na učitelju

je, da mu u pomoć priskoči. — Naš trud oko nastojanja, da nam se učenici lijepo i pravilno izrazuju, ne će ostati neisplaćen; posljedice uvidjet ćemo kroz ne dugo vremena na učeničkim pismenim radnjama, jer će puno napredovati u jezičnoj strani; pismeno izraživanje odraz, slika je usmenoga. A koje li ćemo pak osjećati zadovoljstvo, kad budemo slušali u svojoj školi lijep i pravilan govor! Tim se zazbilj možemo ponositi. — Reći će se, da je ovo izvedivo u školama onih mjesta, — gdje se govori lijepim narodnim jezikom, ali gdje je jezik pogriješeno u akcentu, pun tugjih riječi, starinskih oblika i gramatičkih grješaka, da to nije lak posao. Tako i jest: no ovdje upravo i treba učiteljeva rada, jer šta će muka oko onoga, što kao zrelo voće samo pred nas pada? Jedino ne valja kod poteškoće duhom klonuti, pak pustiti, da sve ide, kako je i išlo, dok za umirenje samih sebe tješimo se riječju: nemoguće! Zaprijeke nek ne smetaju, da prekinemo započeti posao, već neka nas sokole, da u njemu ne sustanemo; tim veća nam hvala i zasluga.

Kod nekih štiva može se udesiti i dramatsko pripovijedanje; na pr. u št. „Mudrac i seljak“ jedan učenik kazuje, što je govorio mudrac, a drugi ono, što je rekao seljak. Ovakvo pripovijedanje djecu veseli, a dosada, nemila školska nametnica, iščezuje nevidom.

4. Razgovor o sadržaju, glavna misao i primjena štiva.

Kada smo se po učenikovu pripovijedanju uvjerali, da je shvaćen sadržaj štiva, porazgovorit ćemo se malo o njemu. Ja sam o štivu poveo s učenicima razgovor razmatrajući ovo: ocjenu radnje po njezinoj čudorednoj vrijednosti; karakteristiku licâ, osobito glavnoga; odnosaj licâ megjusobno, kao i sa onima u drugom kojemu štivu, nastojeći da protivnosti dobro istaknem. Kako sam sve ovo izvodio, vidjet će se najbolje u drugom dijelu ove radnje; ovdje ću samo u kratko navesti jedan primjer za to. Uzmimo štivo 13. III. cit. „Najmiliji nakit majčin“. Lica su: Kornelija (glavno), gospogja i djeca. Učitelj pita: Što je radila Kornelija? Uzgajala svoju djecu. — Ona je dakle dobro činila. — A što je radila bogata gospogja? Samo se kitila i ponosila svojim bogatstvom, ne mareći da barem mrvicama svoga obilja utre koju sirotinjsku suzu. — Ona dakle nije dobro radila. — Za što je sav Rim štovao Korneliju? Bila je prava majka svojoj djeci. Koga je nada sve ljubila? — Kakva je s toga bila? (rodoljupka). Za što joj nije bilo drago, da se ona gospogja ponosi svojim blagom? Bila je čedna. — A je li takva bila ona gospogja? Da kakva? (ohola). Komu je htjela Kornelija pomoći? (siromasima). Kakva je Kornelija još bila? (milostiva srea, milosrdna). — Za što se je Kornelija ponosila svojom djecom? (jer su bila dobra). — I tako dobismo karakteristiku licâ o kojima se govori; a da djeca to bolje upamte, napisat ćemo na crnu dasku: Kornelija je bila prava majka; ona je bila rodoljupka, čedna i milosrdna. — Gospogja se bila ohola. Djeca su Kornelijina bila dobra. — Za tim nastavljamo: Kakva je majka bila Kornelija? ili Za što je Kornelija bila prava majka? — Za što je bila rodoljupka? Kad ne bi Kornelija bila čedna? (Kad bi bila učinila, što i njezina prijateljica). A kakva je bila gospogja? Za što? Kada ona ne bi bila ohola? (Kad se ne bi bila kitila i ponosila svojim blagom). Je li gospogja mogla biti milosrdna? Za što? — Za što se je Kornelija dičila svojom djecom?

Kako se iz ovoga razabire, bila je istaknuta čudorednost radnje obaju gospogja odmah na početku, kada

se je ustanovilo, za što je jedna dobro radila, a za što druga zlo. Za tim bila je izvedena karakteristika licâ i istaknuta njihova protivnost.

Naravno, da svaki put ne može se razmatrati u svakom štivu sve ono, što malo prije spomenuh; tako sam ovdje izostavio prispodobnu s licima kojega drugoga štiva, što bi se moglo izvesti pri obradbi drugih štiva, kao na pr. u št. 16. „Mudrac i seljak“, mogao bi se onaj seljak usporediti s Vukasovićem (iz št. 21.) „Bog blagosivlje dobra sina“ i s Nikolom (iz št. 47.) „Mladi kipar“, jer i oni kao i seljak iskazivahu zahvalnost svojim roditeljima.

Ne valja se uvijek držati ni istoga reda, niti ocjenjivati lice po lice, već kako nam što bude naručnije. Ovo htjedoh reći, da ne bi tko promislio, da mora upravo ovako raditi, i kad ne bi bilo sve ovim redom, da ne bi valjalo. Čuvajmo se šablone, jer „šablonu poznaje zanat, a nastava je umjetnost“
(*Sljedi*)

Naše narodne vezilačke tehnike.

Piše **Jelica Belovičeva**

I pošavna tehnika ima (d) svoje srodne vezove kao: prebirano, prebor stari, naopačno prebirano, — loženo i punjeno (mrko i samo modrim vezeno iz bos. Krajine), — pisanac i ispisara, — lancaje, — ispunica, — nizovi zadarski, vez na fereke. — Sve ovo nijesu nipošto nazivi pojedinih *uzoraka*, nego baš nazivi pojedinih *tehnika*! Svaka od ovih tehnika radi se opet u mnogo uzoraka, a i ovi imaju *dakako* zasebne svoje nazive! Sve je ovo skupljeno *ne iz jednoga kraja*, nego iz svih krajeva, gdje živi naš hrvatski i srpski narod; iz bujne Slavonije, iz kićene Hrvatske i Bosne ponosne, iz žarke Hrecegovine, iz junačke Srbije, iz ravne Bačke i Banata, iz kršne Istre i iz sjajne Dalmacije, iz vedre Crne Gore i iz krvave Macedonije.

No kako svuda nijesam mogla dosele glavom doći, bit će da ima još dosta blaga nevidjena u našem narodu! Na pismene moje molbe takogjer nije bilo Bog zna koliko odziva*), pa za to i ovom zgodom molim vrlo dalmatinske rodoljube, da mi pošalju opise narodne nošnje i narodnih vezova iz svojih krajeva, gdje žive... (adresa: Jelica Belović-Bernadzikowska. Ključ, Bosna).

U vezove brojem idu i *raspliti*, ta najdivnija naša vezilačka tehnika.

Gledajući sve te naše vezilačke radove moramo doći do uvjerenja, da je naša narodna vezilja zaista umjetnica. Iz tih njezinih radova govori umjetnost, tu nema spora! A ta se umjetnost obično očituje u raznim pravcima: bud kao dar smišljanja, invencije, bud kao mašta, bud kao osjećaj za stil, bud kao ukus, ili kao razumije-

*) Iz Dalmacije poslaše mi vrijedne priloge ovoj rodoljubnoj gradji: vrlo gospodjica, dobrovačka nadučiteljica Nike Balarin, te književnik i učitelj iz Dobrote Pavō Dabinović, kao i književnik i učitelj iz Konavljā Ivanko Bendiš. Po tome imam opise iz Konavljā i Kotora, dočim iz ostalih krajeva Dalmacije vrlo malo.

vanje i shvaćanje prirode (u uzorcima sa šarama i sa cvijećem), bud napokon kao čisto tehnička vještina, u obradi materijala. Svi su ti darovi u naše vezilje do izvjesne tačke proporcijonalno razvijeni.

U nje je bogat osjećaj za ljepotu, u nje je zasebni ornamentalni ukus najfinije vrste. A u manuelnom ima u nje upravo majstorska vještina, koja se može samo sa onom Japanaca isporučiti. N. pr. o rasplitima punim pravom Njemaac veli: „es ist eine blendende Technik!“ Rasplita ima takogjer (e) više vrsta: šupljika slavonska, — omotana hrv. šupljika, — glasak, česma, kesmanje, — sjekavac starinski, — grešpa, — jošinak, — kubruzanje, — priplit, pripljet, prijeplet, preplicanje, — gažva. — lički bijeli gazić, uvijano, bos. uvitak uz kovčanicu, — splet, spličanje, — katori i tabori (Djakovština), — izrezanac, na izriz, cjepanac, isjeckanac, prosjeckanac (srpski vez), — jednolišće bosansko, — dalmatinski korduncin, — mušebak, kadaif, — biserdžik (bos.), biserac (hrv.), duplanje, naduplano, povojice po opatički, povojice na šlar, — tvez, tvezanka, tvezeno, — djesičanje, — stezanje iglom, zvjezdasto, zvjezdunac.

Baš danas u doba prevelikog strančarenja, ne samo u politici, nego i u kritici i u umjetnosti, baš danas u dane borbe nacionaliteta, valja da je svaka Hrvatica posve tačno informirana na polju svoje domaće umjetnosti. Inače će ju lako zaplijeniti tugjinski duh, koji u nas obično tamo, gdje bi morao da uzgaja i da razjašnjuje, nanese čudo pometnje i zabune. Nužno je, da naša inteligencija *posve jasno upozna sve vrline* (a i mane) *individualnih narodnih darova i domaće umjetnosti*.

A gdje smo mi još od toga upoznavanja?!

Naša inteligencija može da se podiči sa svojim lijepim veseljem za umjetnost. Ali ipak ima u nas još dosta ljudi, koji se boje osloniti se ili prepustiti se svojem vlastitom osjećanju.

Tim veći je taj strah, ako se tko nagje u položaju, gdje mora da dade račun: za što ovako ili onako osjeća za ovu ili onu umjetninu? Koliki bi dušom dahnu, da kod gdje kojih modernih nakaza bez straha da će se blamirati, smiju pripoznati, e im osjećaj za ljepotu nije udovoljen, nego naprotiv *uvrijegjen!*

A za što uz naše narodne umjetnine i mi sami (i moderni današnji svijet) osjećamo toliko veselja i ugone? Jer je ovdje sa najjednostavnijim sredstvima postignut slikovit, majstorski dojam. Komad tkiva (obično narodnog) i nešto pamuka, konca ili preggjice (ili svile) — to je sve!

Dakako, kolika je brižnost tu razdijelila nitke (žice) na tkivu, vagnula razmjere, odabrala uzorak! Kako mirna pouzdana sigurnost ravna tim uzorcima staze i pute! Pa onda tehničko vladanje materijalom.

Većina modernih radova (n. pr. njemačkih, francuskih) baš u tome pravcu stoji daleko iza naših narodnih radova, pa i iza japanskih i kineskih. Moderna nauka u ručnom radu nije na vezilište tehnike polagala

veliku važnost, dočim je našoj narodnoj vezilji i u najstarije doba tehnička manipulacija bila velika dika. Za to je u proizvodima iz njezine ruke onolika preciznost, čistoća, delikatesa u provodu linije, onako fini ukus za razmjere, onako originilan talenat za ornamentalno, za razdiobu prostora i za dojam plošni. Pa ona matematična tačnost u vezovima pošavnim i raspletenim! Korektnosti naših narodnih vezilačkih crteža divi se školovano čeljade, da joj se nadiviti ne može!

Karakterističnu zasebnost naše narodne umjetnosti mogli bismo ovako definovati: *veoma apartni osjećaj za stil u ornamentalnom smislu, a ovaj dobiva izraz u najčišćoj, najsuptilnijoj tehnici.* (Sljedi.)

Empirizam pri pouci i uzgoju

Piše: **Dinko Sirovica.**

Do sada sam samo općenito razlagao o mome zadatku, iznio sam u debelim potezima važnost njegovu i glavni smisao, a sad bih morao poći u detalje, u stvarne prilike i pokazat točke, na kojima se empirizam najjače ugnijezdio i kako bi ga se najbolje dalo odstraniti.

Moje je uvjerenje, da u našim školama više ili manje kod svakog učevnog predmeta empirizam ima još svoje povlasno, odlično mjesto, i to će uvjerenje trajat ne samo kod mene, već kod svih onih, koji znadu što je škola, sve dotle, dok se god empirizmu ne navijesti stroga proskripcija. — Dokle god nastavniku ne progje u krv ona zlatna navika, da „nikad ne zaboravi, e je i on jednom dijete bio, i doklegod se bude tražilo, da se dijete uzdigne do nastavnika, a ne da se nastavnik snizi do učenika, dotle će uvijek napredak u školi bit problematičan. Tome nedostatku i opet je kriv empirizam, jer baš on sili nastavnika, koji ne shvaća, kako mu je bit umjetnikom svoga zvanja, da radi onako, kako mu se lakše i priličnije svigja, to toliko da kojekako svojoj dužnosti odgovori. — Dokle god u školi kao sredstvo discipline bude vladao strah pred učiteljem i dokle god se ne bude išlo isključivo za tim, da se poukom školskom uporedo podade djeci i uzgoj, dotle će uvijek bit zamjerke i prigovora pučkoj školi.

To su sve pogriješke stare škole, koje se još njesu sasvim odstranile; u kojoj se je narav ljudska uzimala ne za ono, što u bitnosti jest, već onako, kako su je opisivale dogme, koje je tradicija bila nametnula razumu ljudskome. I tako je empirizam slavio onda svoje trijumfe, pa ako ih još i danas slavi, prem u manjoj mjeri, to je tim žalosnije, jer onda čemu hvale, čemu slavopjevi napretku školstva!

Žalosna je činjenica, da u opće poučavanje ima danas samo jednostranu svrhu, t. j. dogmatički katekizam, mehanično čitanje i pisanje, te apstraktne pojmove o jeziku, o gramatici. — Predbacit će mi se, da odveć pesimistički sudim, dobro! al neka mi se odgovori prije, kako prolazimo danas u našim školama sa formalnom naobrazbom djece? Jesu li ona svjesna svega onoga, što im se podaje, postaje li sve to integralnim dijelom njihove svijesti? — Zalibože još se i danas mogu na velik broj školske djece primijeniti one riječi De Sanctisa, da su tek „navijene ure“.

Gdje je tu uzgoj za život, priprava za velik životni boj, u koji čovjek ulazi i kojega se ne može odreći, pa se nalazio u najotmenijem položaju? — Još i danas društvo mora da mladeži otkrije prve stranice velike knjige života, u kojoj iz početka sreća samo nerazumljive hieroglife!

Kako se iz navedenoga vidi, postoji dakle još uvijek mnogo toga, što prijeći pučkoj školi, da se valjano i uspješno svojoj svrsi dovine, a ja opet naglasujem, tome je u prvom redu kriv zlokobni empirizam. Ja ću se potruditi, da tu moju tvrdnju još bolje ilustriram, a za to ću se osvrnuti na način, kojim se u našim školama još uvijek poučavaju glavni predmeti, jer kad bih se htio osvrnuti i na druge predmete, tad bih morao da napišem čitav volumen.

Ograničit ću dakle moje razlaganje, uvjeren, da će i ono, što iznesem, biti dovoljnim dokazom, koliko je beskoristan, dapače ubitačan taj empirizam i kako je već skrajno vrijeme da ga se otresu svi oni, koji su ga do sad bud nužno bud nesavjesno provagjali.

Morao bih se najprvo baviti sa jezikoslovnom poukom, jer je zbilja ta pouka prava Ahilova peta današnje naše škole. Tu se najviše hramlje, tu najviše prevladuje empirizam. —

Navest ću tek nešto, što se posebno tiče tog predmeta obzirom na beskorisni empirizam, i to u koliko tome valjda nema mjesta pri raspravi o podavanju i o uporavi gramatike. Ne će biti prečevano nit neistinito, ako ustvrdim, da je gramatika još uvijek u našim školama nekakav verbum maledictum! Da je pitati redom sve nastavnike: što najvole poučavati, svi bi stavno odgovorili: sve predmete izuzamši gramatiku. I ja se tome ne čudim, jer zbilja nema suhoparnijeg, apstraktuijg i dosadnijeg predmeta do toga, a ta odvratnost od njega biva tim veća, čim nastavnik vidi, da ga uspjeh u gramatici ne zadovoljava. Ali ovdje nastaje pitanje: zašto u opće ne zadovoljava? Ja držim prije svega samo za to, što u opće nema zanimanja, nema mara, nema zanosa za taj inače vrlo lijepi predmet, za taj predmet, kojem jedino moramo zahvaliti, ako umijemo svoje misli tačno, skladno i jasno izražavati. — Gramatika se u opće smatra kao koji mu drago drugi predmet, podavaju se, ako hoćete, sve jedinice metodičke, ispitiva se i uporavlja se, kao da se radi o povjesti, zemljopisu, fizici ili bud kojemu drugome predmetu, te se ne ide dalje. Nastavnici su zadovoljni, kad im učenici definicije ad litteram ponove, kad im navedu primjere velikom naukom utuvljene, ne starajuć se ni najmanje, da li djeca iole poznavaju sav taj pelmel, da li je to postalo svojimom njihove svijesti, da li će se tim znati okoristiti, praktično upotrebiti, da li će, u jednu riječ, sva ta pouka uroditi žugjenim plodom t. j. da učenik spozna, e je gramatika najvjerniji kažiput u isticanju svojih misli i najljepši dokaz umnog rasugjivanja. Kod takvog rada, kako vidite, nedostaje ono, što je bitno, najglavnije t. j. svijest!

To već nije svijestan rad, već prosti empirizam, pa je li čudo, ako od takog rada nema uspjeha? — A ipak je pedagoška znanost tačno opredijelila metodu za gramatičku pouku, ustanovilo se, da gramatika mora bit njegovana u pučkim školama s osobitim marom i razumijevanjem, ustanovilo se, da je cijela jezikoslovna pouka bez poznavanja gramatike iluzorna, da naliči balsamovanoj ptici ili životinji, koju je lijepo vidjeti, dok je ispunjena neraspadljivom materijom, i koja je opet ništa, čim se ta materija iz nje odstrani. — Po iskustvu znadem, da je djeci zbilja najteže shvaćati gramatiku, velim shva-

ćati, jer naučiti, kako rekoh, mogu i ono, što nikako ne razumiju. Sav trud nastavnika morao bi se dakle kretati oko toga, da gramatiku učini djeci što shvatljivijom, da postupa na način, kako će ona uvidjeti, da gramatika nije ništa drugo nego znanje, koje ih uči lijepu i ispravnu govoru i pisanju, da su to sve pravila, kojih se ona većim dijelom u govoru već drže, a od kojih se manjim dijelom odalečuju; treba da postupa tako, kako će djeca uvidjeti, da im *pri svakoj riječi*, koju napišu gramatika pritiče u pomoć, da im ona diktuje, pače nalaže, kako moraju vladati perom. — Samo tako moći će se govoriti o nekakvoj svijesti pri govoru i pisanju, samo tako znat će se, da ga tu ne ulazi empirizam, već pravo znanje i osvjeđenje. Do toga su dakako teški i daleki puti, ali što se ne da postići ustrajnošću!? Nego, uza svu ustrajnost potrebno je *ante omnia*, da učitelj sam upozna, da se uvjести, kako mu je poučavati gramatiku. Ja bih odmah odsjekao jednu: Sasma drukčije nego li do sada! — A u čemu sastoji to drukčije? Potrudit ću se, da na to što konkretnije odgovorim. (Slijedi.)

Još nešto o čistoći

III.

Čistoća je znamenit uslov čovječjeg zdravlja, a zdravlje poglaviti uslov čovječjeg zadovoljstva. O čistoći ima naš narod krasnih poslovice. Zato i škola mora biti čista. Liječnički je dokazano, da u nečistoći nalazi se zametak svakakvih bolesti. S druge strane, ako će se djeca priučiti čistoći, mora da škola bude uzor čistoće. Zato mora učitelj nastojati s jedne strane radi svoga i dječijeg zdravlja, a s druge strane radi svog ugleda, da mu u školi bude što čišće. Na tu dužnost sili ga i ministarska naredba 28/7 1875 broj 11318 i to § 23, koji zapovijeda: „Sobe, stube i hodnici imaju se po pravilu svaki dan pomesti i oprati“. Ta i težaci, gdje ima u kući od 3-20 družinara svaki dan metu svoju kuću, a gdje god po više puta na dan, u kamo li, da se ne mete škola, gdje danomice ulazi u školu do 100 djece dva puta na dan? Trebalo bi da pače mesti školu dva puta na dan i to poslije prve i druge pouke, ako bi se htjelo, da škola bude uzor čistoće. — Nu može li se uz današnju kukavnu uredovnu odsječnicu mesti svaki dan škola? Ne može nikako. Da to dokažem, uzimimo u pomoć računicu. Kako naredba kaže, škola se ima pomesti svaki dan. Dakle bi se u pravom smislu naredbe imala mesti svaki dan, bila škola bio praznik, dakle 465 dana. Nu da bude manji trošak uzimimo samo školske dane. U godini ima preko 250 školskih dana, ubrojivši blagdane, jer tada se drži svetačno-nedjeljna škola. Za svaku dvoranu pomesti i oprati treba najmanje 20 p, jer nikomu nije drago gutati prašinu. To bi trebalo kroz godinu za mesti školu kod jednorazrednih 50 K, kod dvorazrednih 100 K itd. Sad dolazi pranje soba, stuba, hodnika, osebica, koja pomješća treba po odredbi istog § oprati najmanje četiri puta na godinu.

Za sve ove troškove i za nabavu tiskanica i drugog pisacjeg materijala jednorazredne škole primaju odsječnicu od 50 K, dvorazredne 70 K itd. godišnje. Može li učitelj s ovom odsječnicom izaći na kraj? Nek sude o tom naše starije vlasti i zastupnici naroda. Radi ove kukavne odsječnice, tko trpi? Odgovor lak: Čistoća u školi, jer kad se izvadi potrošak za tiskanice i pisac-

materijal, koji se nabavi na početku škol. godine, malo što ostane. Zato časni kolega N. Ljubidrag u svojoj go-rispomenutoj razpravi predlaže, da se škola mete dva puta na sedmicu. I zbilja tako se radi kod većine škola, jer se drugčije ne može. Nu to ne smijemo mi dopustiti, jer se tu radi o našem zdravlju i o našem ugledu. Radi se o našem zdravlju, jer teško je i pogibeljno po zdravlje boraviti pet sati u školi, gdje odmah iza prvog dana pouke tako je škola nečista, da više sličí staji, nego školi. Radi se rekoh i o našem ugledu, jer ako kot. nadzornik, koji dolazi često puta nenadno u škole — nagje školu nečistu, ubilježi nam u crnu knjigu, pak crn nam obraz radi toga do vijeka. Zato tražimo, da se poveća uredovna odsječnica na pristojnu svotu, kojom će se pokriti svi uredovni troškovi.

Misliti će tkogod, da sam udario visoku cijenu za metenje. Ako tako misle naše starješine, nek nam odrede stanovitu svotu za tiskanice i pisarničke troškove; a za ostale radnje nek unajme školske poslužnike kao što je po gradovima. Tada će u školi biti čistoća, jer će učitelj nadzirati poslužnika i strogo od njega zahtijevati, da školu drži čisto.

Ne će li se pokrajini naprtiti takav trošak, može se obavljati metenje škola po selima na drugi način i to bez troška. Današnja odsječnica neka ostane za nabavu tiskanica, pisacjeg materijala i za pranje podova, hodnika, stuba i osebica. Školu pak neka metu i čiste djevojčice III odsjeka.

Škole su po drugim državama i pokrajinama za žensku djecu praktičnije, nego kod nas. Tako se u Hrvatskoj ženska djeca uče šiti, krpati i glačati, a po većim gradovima uče se u pučkim kuhinjama kuhati i pripravljati razna jela, da se tako upute i pripreve za buduće svoje zvanje. Kod nas u Dalmaciji osim šiva, krpanja, bilježenja, pletenja i narodnog veziva, ženska se djeca ne uče u ničemu drugome. Neke djevojke od udaje neznaju držati ni metlu u ruci, niti kuću pomesti, a o opranjenju pokućstva nema ni govora. Kad bi djevojčice od III odsjeka, u kojem se nalaze djeca od 10-14 godina, svaki dan po redu dvije a dvije poslije pouke pomele školu, a kašnje ih oprale, one bi se time priučile čistoći, znale bi mesti i oprati kuću i time bi se pripravljale za svoje buduće zvanje, pa kad bi bile kašnje domaćice, znale bi držati kuću u redu, da joj ne bi nitko mogao zamjeriti.

To mi u današnjim okolnostima ne smijemo činiti, jer bismo po mnijenju nekogih prekršili zakon, te pali pod dišiplinarnu istragu. Ti se pozivlju na § 27. škol. nast. reda, koji glasi: „Zabranjuje se učiteljima nalagati školskoj djeci, da obavljaju poslove, koji se ne slažu školskim redom i koji s nastavnom svrhom ne stoje u nikakovu savezu“. Po ovom § dakle ne smiju ženska djeca mesti i čistiti školu, jer da se protivi školskom redu i nastavnoj svrsi. A kud će te boljeg sredstva. ljudi božji, da postignete svrhu za priučiti žensko dijete čistoći? Je li dakle ovaj § proti upotrebljivanju djece za metenje škole? Nije. Je li metenje u savezu sa nastavnom svrhom? Jest, jer metenjem i čišćenjem škole ženska bi se djeca naučila mesti kuću i čisto je držati, a kud ćete boljeg uzgoja za djevojčice, već da znadu kuću čisto držati!

Zato bi dobro i neophodno bilo — ako se ne misli na pristojnu svotu povećati uredovna odsječnica — da pokrajinsko školsko Vijeće naredi odredbom, da djeca ženska III odsjeka po redu mogu mesti i čistiti školu i ovo je pitanje onda riješeno.

Dakle neka se poveća na pristojnu svotu uredovna odsječnica, kojom će se pokrivati svi uredovni troškovi, ili neka se sve škole opskrbe poslužnikom, ili neka se naredi, da ženska djeca III odsjeka metu školu. Jedino tad naše će starješine moći zahtijevati, da budu čiste škole, drugčije ne mogu.

Crtaње u našim pučkim i građanskim školama.

Piše **K. Čurković**

Smatra li se crtanje kao jezik, naći će se u funkcijama jednoga i drugoga velika analogija, naći će se neiscrpiv izvor pravila vladanja za ovu nastavu. Pregje no što će dijete početi crtati n. pr. ono ne može, a da ne drija, kao što ne može, a da ne ragoli *pregje*, no što će početi govoriti. Kako se iz svega ovoga može vidjeti ovu nastavu čeka čitav preokret. Englezi su i Nijemci već prema tim nazorima svoje naučne osnove sasama preinačili, osnove u kojima je ostavljena učeniku što veća sloboda svrhom, da se u njemu razvije lična inicijativa.

Pošto pak crtanje za dijete nije niti što umjetnost, niti što i znanost, nego ono što i govor, biva što i zorno, naravno sredstvo izražavanja i reprezentovanja onoga, što ono zamišlja i što vidi, metoda ne smije, a da se ne okoristi ovim naravnim djetetovim dispozicijama i da ne uzme učenje prirode za podlogu nastavi crtanja.

Djetetova mašta i nije nego rezultanta onoga, što je ono posmatralo. Dijete motri, zatim crta. Mali crtač ne misli kako će da nakiti svoj nacrt, kao što ne misli na kićenje govora dijete, kojemu se nije nego razriješio jezik. Kada je ono dotjeralo do toga, te mu je nacrt razumljiv, zadovoljio je koliko, kad se shvati njegov govor. Dijete čini razumnu sintezu stvari; od svojih nacrti ono izostavlja suvišne potankosti isto kao što je opaziti u njegovu govoru razumnu selekciju, po kojoj ono ne upotrebljava nego pojedine glavnije, pa i nepotpune riječi. Ovim pojedinim, pa i nepotpunim riječima njegova govora odgovaraju pod njegovom olovkom slike nepotpune dakako, ali dosta izrazite. Sve da i je djetetov način izražavanja sumaran, nespretan, za nj je ipak dostatan, jer njegova uobrazilja nadomješta nedostatke njegovih sposobnosti tako, da ono vidi u svom nacrtu mnogo više nego li je znalo u nj uliti, u nj staviti. Nego što se više bude razvijao u djetetu duh motrenja, razvijat će se suzrazmjerno i ekspresivna njegova moć. Dijete posjeduje intuiciju ispoljivanja, ono će izmisliti, pronaći, izabrati način, predočivanja, baš s toga je u ovo doba mnogo važnije i potrebitije podupirati djetetovu moć zijenja, nego tiskati mu u glavu apstraktnu stranu crtanja, stvar, koju će ono usvojiti i po sebi i bez ikakva napora. Što se pak ukusa tiče, okolina, u koj j se dijete nahodi, od neprocjenjive je važnosti, po tome razredna dvorana imala bi biti vesela, njezina dekoracija raznolika i po djecu zanimiva. U razredu k tomu bilo bi dobro, kad bi se držali izloženi najbolji dječiji nacrti, a ova prevremena izložba najboljih dječijih nacrti imala bi se u češće obnavljati, a da se podstakne natjecanje i znatiželjnost sviju.

Pošto pak sposobnost za ovu nastavu u djeci istih godina nije razvijena u istoj mjeri, da manje sposobne ne zahvati mrska volja za crtanje, da se ne ubije svaka ljubav za nj, naukovna osnova ne bi se imala dijeliti po godinama, nego po odsjecima, pa ni ova razdioba ne bi

se imala strogo uzeti, nego bi razboriti učitelj imao proporcijonirati pojedine vježbe prema dječijim sposobnostima. To se razumije, da bi se poglavito imalo ići za tim, da se učenicima podadu općenite, praktične spoznaje, koje mogu da služe kao neka priprava bud za ovu, bud za onu industriju i zanat, a te spoznaje mogu djeca da steku izlaganjem zgodnih uzoraka, posjećivanjem muzeja, tvornica, radionica itd.

Dobro je da se djeca povedu katkad šetnjom u otvorenu prirodu, jer se ne smije zaboraviti, da je priroda sa svojim čarima kadra uzbuditi u djeci estetične emocije, bez kojih se ne stvara dobar ukus.

Kušajmo sada, da u debelim potezima uz metodu iznesemo program ove nastave! — Dječiji bi se radovi imali dijeliti na vanškolske, industrialne i na školsko kolektivne radove.

U pučkoj školi cilj crtanja imao bi biti bugjenje djetetove imaginacije podstičući njegovo zrijeenje, pak razvijanje djetetove djelatnosti i ukusa.

Pošto je pučkoj školi nastojati, da se predmeti megiusobno dopunjuju, pouka o stvarima dati će nam više puta prigodu, da pozovemo učenike, te nam kod kuće na zasebitim crtankama po volji nacrtaju ovaj, ili onaj naučeni objekat. Za crtanje individualno ne bi smjelo biti nikakve obveze, ni stegnuća, pa bi se prema tomu moglo takogjer dopustiti učenicima, da kod kuće nacrtaju što tko hoće, dakle vlastitu kuću, ovu, ili onu igračku, ulicu grada, ili sela, zvonik itd. jednom riječi izbor motivâ dječijega crtanja imao bi se pripustiti djeci istoj, a te će motive djeca uzeti iz svoje okoline izmeđ stvari, koje ona poznavaju i vole.

(Slijedi.)

D.r Gjuro Turić: Povjest uzgoja i nauke o uzgoju.

(Piše **S. K.**)

Prošle je godine isti pisac priredio za uč. pripravnike novu knjigu sa gore ispisanim naslovom. Ona sa „Metodikom“ čini jednu cjelinu. Nijesam kadar ni iz daleka, da je ocijenim, jer nemam tome potrebite spreme. Hoću samo, da upozorim drugove „dobre volje“ na tu knjigu. Čekao sam po godine misleć, da će tkogod sposoban o njoj progovoriti, ali . . . . gospodo, učeni i veleučeni, nemojte tako, jer „nije šale zbijat s narodnom rabotom“, a mi smo svi radnici na narodnoj njivi. Nego, ako nijesam vrstan, da procijenim knjigu objektivno, ja ću po subjektivnom mom raspoloženju, što ga u meni izazvala.

U učiteljištu sam učio povjest pedagogije po Basaričekovim tekstovima, a kasnije sam proučavao taj predmet po Compayrè-ovoj „Povjesti“, pa kad bih htio učiniti *résumé*, htjelo bi se i sposobnosti i vremena. Mnogo su meni i mojim drugovima koristila predavanja: *osvrt* na Grke ili na Rimljane, kako ih je učitelj pedagogije nazivao i držao poslije nego bismo proučili gradivo u udžbeniku. Ali to bijaše samo prigodna riječ, koja uza sve učiteljevo nastojanje, nije stvarala u našoj svijesti takovih spoznaja, po kojim bismo mogli shvaćati stanje današnjeg uzgoja i same nauke o uzgoju. Iskreno kažem, otkad sam proučio Turićevu „povjest“, da su mi se otvorile oči, te vidim ono, što prije nijesam vidio, i shvaćam današnju školu sa svim načelima, koja s njom vladaju. Ne samo. Gradivo je na takav način

obragjeno, da te sili na opažanje pojava u društvu i na njihov utjecaj na napredak tog društva, te težiš za opširnijim upoznanjem razvitka društvene kulture u opće, a naše narodne napose, kojoj je glavna briga namijenjena. Neka mi bude dopušteno i ovdje jednu malu regresiju učiniti.

Dan danas se čuti općenita potreba, da se upozna narodno stanje u moralnom i materijalnom pogledu. Već se ne prezire narodni život ni narodna kultura — ne barem od svijesnih ljudi i rodoljuba, — nego se dapače i časti, te nastoji izdignuti na dostojno mjesto. I naša Akademija izdaje „Zbornik“ za narodni život i običaje južnih Slavena, a čitah negdje, da učiteljstvo preko Velebita namjerava početi sa sakupljanjem gragje za narodnu pedagogiju. Vrlo dobro i jedno i drugo. Buduć, da se o ovom zadnjem malo što čuje, izrazujem želju, da bude na istom temelju — jugoslavenskom, — kao i „Zbornik“. A hoće, ako se hrv. učiteljstvo nije iznevjerilo duhu neumrlog Filipovića. Oboje preporučam i dalm. učiteljstvu. Uredništvo „Zbornika“ šalje mukte „Osnovu“ za sabiranje gragje, pa nema nego dopisnica od 5 h. U njoj ima mnoštvo pobuda za poznavanje narodne duše i svega, što je s narodom u odnošaju. To poznati, jamačno je prva dužnost narodnog učitelja, ako hoće, da mu rad bude uspješan. Tim se mora koristiti i samoj znanosti, a i samom sebi, ako se već ne da zamisliti nikakov posao na narodnoj njivi bez nagrade. —

Mi, braćo i sestre, moramo preći i srcem i dušom već jednom na narodnu oranicu, jer

„To je naše sveto polje,
Na koje nas život zove,
Da radimo, da tvorimo,
Na njem' da se proslavimo.“

U narednom članku preći ću na stvar.

VJESNIK

Slavna uredništva listova, s kojima se zamjenjujemo, molimo, da nam listove šalju ravno u Šibenik. — Upućujemo takogjer na ovu adresu i naše dopisnike.

Raspisani su natječaji na više učiteljskih mjesta po svima kotarima naše pokrajine. Na znanje našim drugovima. —

Odbivena insinuacija. Splitsko „Jedinstvo“ nije moglo, a da i „Učit. Glasu“ štogod ne podmetne. Na našu vijest o slikama pokr. škol. nadzornika, darovanim „Savezu“ od kot. škol. nadzornika Sinčića u korist konvikta, našlo je shodnim zlobno primjetiti, da je to nekakav kompliment nove vrsti, pa je našem uredniku izmekav redaka spočitnulo nešto, što mogu da učine samo plaćenici. — U 84. broju „Hrv. Rieči“ naš mu je urednik za to ovako odgovorio: „Ne odgovara istini ono, što „Jedinstvo“ pribada glede slika pokr. škol. nadzornika darovanih „Savezu“ od g. Slav. Sinčića. Gosp. Sinčić nije te slike kupio naročito za to, da ih daruje, već su te slike bile kod njega još od zadnje pokr. učit. konferencije, koja je u počast g. Ströllu prikazala mu onom prigodom sliku na ime učiteljstva. U odboru za to bio je i g. Sinčić pa je kod njega ostalo još stotinjak tih slika, koje je on još onda naplatio. Ako ih je sada poklonio „Savezu“, da ovaj njima raspoloži na korist te iste usta-

nove, ne znam, kako se tome može prigovarati. Ovdje se ne radi o nikakvom komplimentu, nit se koga sili da sliku kupi. Ako je koji učitelj za se kupi, učinit će samo lijep komplimentenat „Savezu“, jer će tim doprinijeti nešto u fond za ustrojenje učiteljskog konvikta.

† **Ivan Buntjelić**, nadučitelj u Blatu, preminuo je u posljednje doba. Ovu tužnu vijest ne donijesmo u prošlom broju, jer nam nije bila stigla ubavijest, dok se list slagao. Pokojni Buntjelić bio je vrijedan nastavnik, dobar drug. Pokoj mu vječni!

† **Milivoje Anastasijević**. Dne 15. veljače t. god. ispustio je u Spljetu svoju plemenitu dušu Milivoj Anastasijević, suplent kragujevačke gimnazije. Pokojnik bio je još u mladenačkoj dobi od 28 god., te je pošao u Spljet ne bi li u čistom primorskom zraku i blagom našem podneblju našao lijeka svojoj teškoj boli. Svojom plemenitošću i ljubavlju, koju je gojio spram bratskog hrvatskog naroda, znao je omiliti svakomu, te ga do hladna groba ispratila lijepa kita štovatelja Srba i Hrvata.

Ostavio je uciviljenu suprugu Ljubicu, učiteljicu više ženske škole i dvoje dječice. Plemenitom pokojniku bila laka hrvatska zemljica, a uciviljenoj rodbini u ovoj teškoj tuzi Bog bio u pomoći!

Molba. Sve prijatelje i prijateljice našeg „Učit. Glasa“ molimo, da nam odmah jave eventualnu smrt kolege i kolegice, koji u njihovom kraju umru, a ujedno i kratki životopis, da tako uzmognemo donijeti u našem listu osmrtnice svih preminulih drugova i drugarica.

„Preporod“ u izvodu donasa u zadnjoj svesci naš članak „Poslije potvrde“ iz prvog broja ovogod. „Učit. Glasa“. Na kraju primjećuje, da je onako sakatoj povišici naših plata ponajviše uzrok, što učiteljstvo nema svojih zastupnika u saboru. Goraka istina!

„Sloboda“ splitska u jednome svome članku preporučuje, da se nijedan *čovjek od kvietance* ne bi smio u buduće birati za zastupnika, jer da Bogu i vragu nije moguće u jedan put služiti. — Znajući, kud smjera ova preporuka, mi je na ime cijelog učiteljstva odbijamo s prezirom, i poručujemo „Slobodi“, da i čovjek od kvietance može biti i rodoljub i karakter, o čemu imadosmo, imamo i imat ćemo uvijek primjera.

Pučki učitelj — glazbenik. Pod ovim naslovom „Hrvatska Rieč“ ima lijep podlistak, u kojemu se ističu krasne glazbene sposobnosti našega kolege gosp. Antuna Dobronića, učitelja na Visu i ispitanog učitelja glazbe.

Zamolba na predbrojnice. D.ra J. Turića „Nauka o gojencu i o odgoji“ doštampana je, i može se dobiti kod pisca u Petrinji i u svim knjižarama. Cijena 2 K 50 para. Pisac umoljava predbrojnice, koji su se već javili, da bi naznačili svoje boravište, ako ga promijeniše u ovo zadnje pò godine.

Ispravi! U 2. om broju „Učit. Glasa“ u sastavku gosp. N. Ljubidraga: „Obradba estetičko-etičkih štiva u pučkoj školi“ ima pogrješka, i to u II. stupcu, redak 19.i, brojeći odozdô. Mješte „u duši boli“, valja da bude: „u duši *ne* boli“. — U uvodnom članku „Na odgovor“ (2. strana) II. stupac, redak 15.i odozgo, ima biti: „*osobit* način“, a ne: „*probit* način“.